

Ko nadzor izbriše, kar je človeškega

Problem nadzora je tam, kjer človek meni, da je popolnoma svoboden, meni Janez Pipan

V Slovenskem ljudskem gledališču Celje bodo ta petek premierno uprizorili peto predstav v tej sezoni. Gre za delo Harolda Pinterja Varovano območje. V predstavi spoznamo, kako deluje skrivnostna ustanova za psihološke raziskave. Ta ustanova je pravzaprav metafora za družbo v celoti, ki jo nevidni tokovi moči krojijo po svoje.

Avtor je besedilo napisal leta 1958, sprva kot sinopsis za radijsko igro, ki jo je poslal programu BBC, od koder ni dobil odgovora. Dramo, ki se odziva na paranoično atmosfero hladne vojne (ta je bila prav v času nastanka igre v enem svojih najbolj zaostrenih obdobj), je potisnil v svoj predal do leta 1980, ko jo je predelal in uprizoril v lastni režiji. Upravnica in umetniški vodja SLG Celje mag. Tina Kosi pravi, da gre za dramatika, ki je z velikimi črkami zapisan v zgodovino britanske, evropske in svetovne dramatike. Predstava je po njenih besedah zelo aktualna, zato je nenavadno, da bo njena prva uprizoritev v Sloveniji šele letos.

V predstavi se farsa in zabavnost spreminjata v srhljivost, vsi ti momenti pa pripomorejo k temu, da gledalec igro spremlja na zelo čustven, pretresljiv način. Dodala je še, da gre za dramo, ki igralcem nudi dovolj materiala za raziskovanje in oblikovanje močnih vlog.

Kako država nadzoruje ljudi

Režiser in dramaturg Janez Pipan je povedal, da bi

delo v evropskem gledališču v času, ko je bilo napisano, najverjetneje povzročilo pravi vihar. In vsebina predstave? »Gre za ostro politično satiro, ki govori o tem, kako država nadzoruje svoje ljudi, državljane. Kako jih obravnava kot poskusne zajce v neki ustanovi, ki naj bi znanstveno raziskovala človekovo vedenje v različnih življenjskih situacijah. V ustanovi zaposleni zlorabljajo bolnike, nad njimi izvajajo nasilje, pod krinko znanosti uničujejo njihovo identiteto. Pinterjeva igra zajame trenutek krize, ko se ta sistem začne rušiti.«

Kot je še dodal Pipan, je ustanova v predstavi Varovano območje metafora za družbo v celoti. Teme predstave, ki so v času prve uprizoritve sodile skorajda v polje znanstvene fantastike, so del trenutne realnosti. Položaj posameznika v evropski družbi danes je srhljivo podoben položaju teh bolnikov v znanstveni ustanovi.

Realnost slikata oblast in kapital

Renato Jenček v predstavi igra direktorja ustanove in krmari med zaposlenimi in bolniki. »Pri ustvarjanju smo se zabavali, saj je absurd tega sveta enostavno takšen, da se ga ne da prenesti. Groza manipulacije, laži, polresnice, ki jih ljudem vsakodnevno servirajo politiki ali razne ustanove na ta ali na on način, brišejo človeka. Brišejo vse, kar je človeškega v nas.« Dojemanje realnosti pa je po njegovih besedah

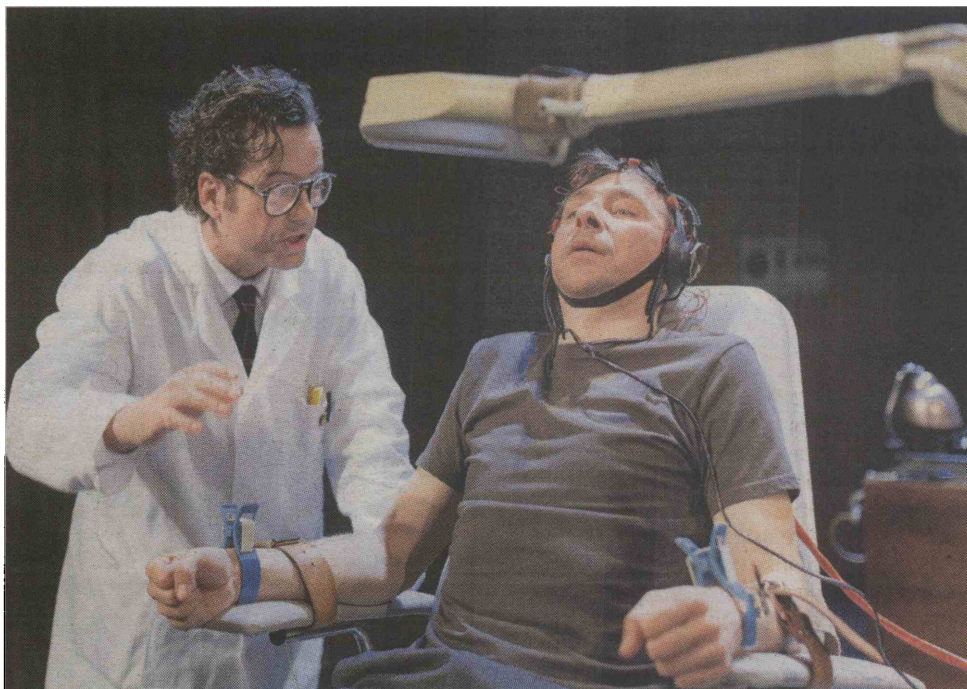
izmišljena podoba, ki jo slikata ali oblast ali kapital.

Da v času, v katerem živimo zdaj in v katerem smo prostovoljno z drugimi pripravljeni deliti večji del osebnih podatkov, drugače dojemamo nadzorovanje, meni Nika Bezeljak, asistentka režiserja. Poudarila je, da se nam danes zdi, da je vse to stvar naše osebne izbire. Čeprav se vsi zavedamo, kaj se lahko zgodi, s podatki, ki jih delimo z drugimi, tega ne dojemamo v celoti. Izgubljam večjo sliko o tem, kaj pomeni biti odgovoren. To pa zato, ker nam sodobna družba daje lažen občutek izbire, je pojasnila sogovornica.

TINA STRMČNIK

Foto: Jaka Babnik

»Igre nismo aktualizirali. Danes imamo računalnike in telefone, če bi to tehnologijo vključili v predstavo, bi jo morda zapletli. Zato smo ostali v dosledno analognem času, v času, ki ga ni več,« je povedal režiser in dramaturg Janez Pipan.

Ustvarjalci predstave so poudarili, da ne gre za dramo v klasičnem smislu, temveč za igro, ki vsebuje tako farso kot komedijo, tako kriminalko kot srhljivko. Gre torej za preplet različnih žanrov, kjer se dogajanje spreminja iz izrazito komičnega v suspenz kriminalk in grozljivk.